

Lausunto saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmästä

Forssan kaupungin jätelautakunta pyytää lausuntoa saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmästä 30.6.2024 mennessä seuraavasti:

“Lausunnossa pyydetään kertomaan, kumpaa kuljetusjärjestelmää puollatte ja esittämään sille perustelut. Erityisesti mikäli puollatte kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta, pyydetään esittämään perustelut jätelain 37 §:ssä lueteltujen ehtojen täyttymisestä.

Saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmä tulee päätettäväksi kaikkien Forssan kaupungin jätelautakunnan toimialueen kuntien (Akaa, Eura, Forssa, Huittinen, Humppila, Jokioinen, Koski Tl, Loimaa, Oripää, Punkalaidun, Sastamala (pl. Suodenniemi ja Mouhijärvi), Somero, Säkyä, Tammela, Urjala ja Ypäjä) osalta syksyllä 2024. Jätelain (646/2011) mukaista kuljetusjärjestelmäpäätöstä saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta ei ole toimialueen kunnista Eurassa, Huittisissa ja Säkylässä. Muissa toimialueen kunnissa on käytössä jätelain 37 §:n mukainen kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmän tilaa on selvitetty viranhaltijatyönä tehdyllä kuljetusjärjestelmäselvityksellä, joka koskee koko toimialuetta. Selvitys ja kuljetusjärjestelmäpäätös eivät koske sekalaista yhdyskuntajätettä.

Jätelain mukaan asuinkiinteistöllä syntyvän jätteen kuljetukseen on kaksi vaihtoehtoa: jätteenkuljetuksen voi järjestää kunta (kunnan järjestämä jätteenkuljetus) tai kiinteistön haltija itse tekemällä sopimuksen jätteen kuljetuksesta valitsemansa jätteenkuljetusyrityksen kanssa (kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus).

Kuljetusjärjestelmäksi voidaan valita kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus vain, jos jätelain 37.1 §:n edellytykset täyttyvät:

1. Tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin,
2. Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle,
3. Vaikutukset muodostuvat kokonaisuutena arvioiden myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten asemaan.

Jos jätelain asettamat edellytykset perustellusti täyttyvät, voi jätelautakunta valita kahden kuljetusjärjestelmän välillä kyseisessä kunnassa tai kunnan osassa.”

Jätelain asettamien edellytysten täyttymistä on tarkasteltu kuljetusjärjestelmäselvityksessä, joka on esityslistan oheismateriaalina. Kuljetusjärjestelmäselvityksen mukaan useilla Suomen 29:stä jätehuoltoviranomaisen alueesta on saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmistä tehty selvityksiä tai selvitystyö on käynnissä. Vertailuna on tarkasteltu Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan 18 kunnan aluetta, jossa v. 2013 tehtiin kaksi päätöstä, joissa kuljetus päätettiin järjestää kiinteistönhaltijan järjestämässä kuljetuksessa. Molemmat em. päätökset kumottiin

hallinto-oikeudessa ja KHO:ssa. V. 2018 tehdyn kuljetusjärjestelmäselvityksen pohjalta Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta päätti siirtymisestä kunnan järjestämään saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmään. Päätöstä ei muutettu valitusten johdosta hallinto-oikeuksissa.

Ympäristöterveydenhuollon johtajan lausunto

Etelä-Satakunnan ympäristöterveydenhuolto mm. Euran, Huittisten ja Säskylän terveydensuojeluviranomaisena katsoo, että Forssan jätelautakunnan toiminta-alueella tulee saostus- ja umpikaivolietteiden kuljetuksessa nykyjärjestelmän puutteiden ja laiminlyöntien vuoksi siirtyä kunnan järjestämään kuljetusjärjestelmään.

Perustelut:

Eurassa ja Säskylässä kuntien koko alueella toimii tällä hetkellä pääasiassa vain kaksi ja Huittisissa kaupungin koko alueella vain kaksi saostus- ja umpisäiliöiden tyhjennyksiä laajasti tekevää yritystä. Muut yritykset, joiden lukumäärä on mainittu kuljetusjärjestelmäselvityksen taulukossa, tyhjentävät kaivoja vähäisessä määrin mm. toisen kunnan alueelta käsin, sivutoimisesti ja/tai pienimuotoisesti traktorin lietevaunulla. Palvelun niukkuutta ei voida pitää asiakkaiden kannalta toivottavana. Palveluntarjoajien todellisuudessa vähäinen määrä vaikuttaa negatiivisesti hintatasoon. Tyhjennysten hinnat kunnan eri alueilla eivät ole mm. pitkistä ajomatkasta johtuen tasavertaiset ja kuljetusjärjestelmäselvityksenkin mukaan tyhjennyshinnan vaihteluväli (umpisäiliöt 75–270 €, sakosäiliöt 20-250 €) on suuri. Siten kansalaisten yhdenvertaisuus saada tasapuolista ja viime kädessä kunnan järjestämisvastuulla olevaa palvelua ei nykyisin ole kohdallaan. Saostus- ja umpisäiliöiden tyhjennysten työllisyysvaikutukset eivät ole suuret, mutta voisivat olla isommat, jos kaikki saostus- ja umpisäiliöt saataisiin säännöllisen tyhjennyksen piiriin.

Etelä-Satakunnan ympäristötoimiston toimialueen kunnat, jotka kuuluvat Forssan jätelautakunnan alueeseen, panostavat merkittävästi vapaaehtoisia varoja ja viranomaistyötä jätevesistä aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisyyn ja vesiensuojeluun, jonka yksi osa-alue haja-asutuksen jätevesien käsittely on. Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta ja sen edeltäjät ovat tehostetusti eri tavoin valvoneet jätevesiasioita jo 1970-luvulta alkaen ja haja-asutuksen jätevesiasioita erityisen paljon 2010-2020-luvuilla. Saostus- ja umpisäiliölietteiden säännöllinen tyhjennys on tärkeä osa kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien toimivuutta. Kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät voivat yksinään tai monen laiminlyödyn tai toimimattoman järjestelmän vaikutuksesta aiheuttaa ojan, puron, pienen joen tai lammen veden laadun heikkenemistä niin, että vesi ei ole käyttökelpoista esim. uimiseen tai viljelymaiden kasteluun. Monilla kiinteistön haltijoilla on kiusaus säästää tyhjennyksistä tai sitten vain tietämys tyhjennyksen tärkeydestä puuttuu.

Jätevesijärjestelmistä aiheutuvaa ympäristön pilaantumisen vaaraa ja terveyshaittoja voi esiintyä erityisesti vesistöjen alivirtaama-aikoina, jolloin toisaalta virkistyskäyttö on suurinta ja kastelun tarve maataloudessa ja puutarhoissa on suurimmillaan. Em. syistä on erittäin tärkeää, että saostuskaivot tyhjenetään säännöllisesti vuosittain, mitä ei voi jättää pelkästään kiinteistöjen haltijoiden oman aktiivisuuden varaan.

Kuljetusjärjestelmäselvityksen mukaan toimialueella on satoja kiinteistöjä, joissa jätehuoltomääräysten mukaiset tyhjennysvälit eivät toteudu ja paljon myös kiinteistöjä, joissa tyhjennyksiä ei tehdä ollenkaan.

Kymmenelle jätevedenpuhdistamolle vastaanotetun lietteen määrä on vaihdellut v. 2020-2022 38.486 m³:stä 52.033 m³:een. Vuosittaisesta vaihtelusta voidaan päätellä, että myös kiinteistökohtaiset tyhjennykset ja tyhjennysvälit vaihtelevat suuresti. Eurassa, Huittisissa ja Säkylässä on selvityksen mukaan viemäriverkoston ulkopuolella olevilla kiinteistöillä velvollisuus tyhjentää saostus- ja umpisäiliöt toteutuu huonosti (taulukko):

	Eura	Huittinen	Säkylä	Yhteensä
Asuinkiinteistöt viem.verkon ulkopuolella	2923	2352	2072	7347
Ei tyhjennyksiä v. 2020-2022	1511 kpl/52 %	1384 kpl /59 %	921 kpl/44 %	3816 kpl/52 %

Vaikka em. kiinteistöihin, joissa tyhjennyksiä ei ole tehty, sisältyy asumattomina olevia ja ns. kantovesikiinteistöjä, on selvää, että tyhjennykset jäävät tekemättä jopa tuhansissa kiinteistöissä, joissa tyhjennyksen tarve pinta- ja pohjavesien- ja terveydensuojelun näkökulmasta olisi suuri. Tyhjennysten valvonta vallitsevassa kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on mahdotonta mm. suuren jatkuvan vuosittaisen työmäärän ja sopivien rekisterien puutteen takia.

Osana ns. kunnallista kuljetusjärjestelmää, jossa kuljetusyhtiöitä alueellisesti kilpailutettaisiin, laadittaisiin ajantasainen rekisteri jätevesijärjestelmistä. Kunnallisessa lietteiden kuljetusjärjestelmässä siirtymäajan jälkeen kiinteistöt saataisiin säännöllisen lietesäiliöiden tyhjennyksen piiriin, millä olisi nykyjärjestelmään verrattuna huomattavia positiivisia vaikutuksia ympäristön- ja terveydensuojelun sekä asukkaiden tasavertaisen kohtelun kannalta.